

LBRIS

We know
books

Camille Lextray

**MISOGINIA
DIN
MAMĂ ÎN FIICĂ**

*Cum scăpăm din lanțurile invizibile
ale patriarhatului nesănătos*

Traducere din limba franceză de
Corina Iordănescu

philobio

© 2024 Leduc société, une marque des éditions Leduc 76,
boulevard Pasteur 75015 Paris, France

MISOGINIA DIN MAMĂ ÎN FIICĂ
CUM SCĂPĂM DIN LANȚURILE INVIZIBILE
ALE PATRIARHATULUI NESĂNĂTOS

Camille Lextray

ISBN: 978-630-6614-43-1

© 2025 – Editura PHILOBIA

internet: www.philobia.com
e-mail: contact@philobia.com

Editor: Bianca Biagini
Traducător: Corina Iordănescu
Redactare: Bianca Biagini
Corectură: Oana Țăranu
DTP: Gabriela Căpitănescu
Copertă: Cătălin Furtună

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LEXTRAY, CAMILLE

Misoginia din mamă în fiică : Cum scăpăm din lanțurile invizibile ale patriarhatului nesănătos / Camille Lextray; trad. din lb. franceză de Corina Iordănescu. – București: Philobia, 2025

ISBN 978-630-6614-43-1

I. Iordănescu, Corina (trad.)

305

CUPRINS

Introducere	7
PARTEA ÎNTÂI. FEMEILE ȘI REPRODUCEREA SIMBOLICĂ A PATRIARHATULUI.....	11
ROLUL MAMELOR	13
Binecuvântarea de a avea un fiu, blestemul de a avea o fiică.....	14
Mamelor li se refuză libertatea de a educa și devin responsabile pentru comportamentul copiilor.....	17
Mamele formează viitoarele soții	19
Mama, primul exemplu de supunere patriarhală.....	24
IMPOSIBILITATEA UNEI ALIANȚE FEMININE	28
Toată lumea le detestă pe femei, inclusiv ele se detestă	28
Femei care nu sunt ca toate celelalte.....	29
Imposibila solidaritate feminină servește intereselor patriarhatului	31
Alianțele feminine sunt prezentate ca fiind anormale	33
Solidaritatea feminină e sancționată.....	37
Exploatarea „celorlalte” femei	39

BĂTĂLIA PENTRU ATENȚIA BĂRBAȚILOR	44
Șansa de a fi aleasă de un bărbat	45
Oprimarea altor femei pentru a fi pe placul patriarhilor	47
Gardiencele propriului rol	50
Protectoarele bărbaților violenți	57

PARTEA A DOUA. CÂND CĂLĂUL ESTE

ÎN INTERIOR

UN SPIRIT CRESCUT CA ÎNTR-O ÎNCHISOARE	63
Constrângerile sancțiunilor sociale	64
O identitate condamnată	67
Când dispari ca să nu înduri: strategia <i>Georges Sand</i>	71
Cum e să trăiești într-un corp – închisoare	75

O EXISTENȚĂ DETERMINATĂ DE PATRIARHAT

Construirea genului.....	81
Un destin comun.....	87
Preferințe cu adevărat personale?	91
Dacă nu-mi place patriarhatul, înseamnă că am o problemă.....	95

PARTEA A TREIA. DERUTA INDIVIDUALISMULUI:

SĂ RUPEM LANȚURILE ÎMPREUNĂ

DEZVOLTAREA PERSONALĂ ÎN SLUJBA

PATRIARHATULUI.....	101
A da iluzia schimbării pentru a conserva imobilismul	103
Se poate produce emanciparea prin consum?.....	106
<i>Make heterosexuality great again</i>	111
Un feminism care creează noi constrângeri.....	112
Un feminism al disperării	116

SĂ REINVENTĂM LUMEA ÎMPREUNĂ, BUCATĂ CU BUCATĂ	118
Recâștigarea spațiului public: eliberarea de barierele și limitele impuse de patriarhat	118
Afișajul stradal ilegal.....	120
Marșurile exploratorii	123
Să ne unim vocile. Amplificarea discursului colectiv.....	124
Vocile care se susțin reciproc	125
Să vorbim în numele nostru, fără medierea patriarhală	128
Reconstruirea mentalităților. Să ne inspirăm din noi experiențe de viață.....	130
Transmiterea feminismului din generație în generație	133
Concluzie	137
Mulțumiri	141

INTRODUCERE

Au trecut mai bine de patru ani de când am început să mă implic în ceea ce avea să devină cea mai mare aventură a vieții mele. M-am alăturat „mișcării afișelor feministe” dinainte ca mișcarea să fie denumită ca atare. Chiar de a doua zi.

Asemenea celei de-a doua zile din Biblie sau Torah, nu exista aproape nimic la început. Dar trebuia să acționăm rapid, să ne mobilizăm cât mai repede pentru a da formă propriei noastre lumi militante. Încă de la început, am jucat un rol esențial în organizarea și structurarea grupului *Collages Féminicides Paris* – „Mișcarea afișelor împotriva feminicidului”. M-am aruncat în luptă cu trup și suflet. Totul trebuia făcut de la zero și în mare viteză pentru a încerca să schimbăm lucrurile și pentru ca eforturile noastre să aibă impact politic în lupta împotriva violențelor sexuale și de natură sexistă. Într-un timp foarte scurt am început să dau interviuri și să particip la dezbateri. Am oferit nu doar din timpul meu, ci mai ales din mine însămi, pentru ca în spațiul mediatic să se poată auzi o voce feministă — o voce care, chiar și astăzi, continuă să lupte pentru recunoaștere, legitimitate și pentru un loc care să fie cu adevărat al său.

A te expune ca fiind feministă înseamnă să-ți asumi un risc. Discursul feminist e acceptat cu greu, e perceput ca o formă de

violență. Denunțarea patriarhatului, care reprezintă în mare parte fundamentul societății noastre, produce o bulversare majoră. Înseamnă să pui la îndoială însuși soclul aflat la baza vieții noastre. Individizii se simt atacați în propria lor identitate, în natura lor, în felul lor de a gândi.

Așadar, de fiecare dată când apărea un interviu pe un canal media generalist, secțiunea de comentarii se transforma într-un adevărat meci de box. Din mesajele care cereau să fiu redusă la tăcere, să fiu omorâtă sau violată ieșea la iveală o altă formă de violență, la fel de periculoasă și imperativă. O formă de violență pe care o știam, dar al cărei sens sau resort nu reușisem să-l sesizez în totalitate. Și femeile comentau. Comentariile lor nu erau ca ale celorlalți. Frazele lor începeau cu „sunt femeie, dar...” și erau urmate de o opinie misogină: „Sunt femeie, dar nu mai suport acest discurs de victimizare”, „Sunt femeie, dar nu sunt de partea acestor isterice”.

Violența masculină, cu care sunt obișnuită, mă afectează întotdeauna, dar nu-mi mai face rău. Ceea ce însă mă rănește profund este senzația de trădare, sentimentul de suicid colectiv atunci când o femeie se folosește de identitatea ei feminină ca să mă arunce în ghearele patriarhilor. La acest gen de comentarii îmi era cel mai greu să răspund. Hărțuitorii, foarte mulțumiți că au găsit în aceste femei un garant pentru ura lor, le preluau pe larg afirmațiile. De fapt, cel mai bun mijloc pentru a respinge un argument feminist este acela de a cita o femeie care îl dezaprobă. „Femeile care nu sunt de acord” sunt scuza preferată a patriarhilor, care se folosesc de ele ca de un scut. Această poziționare ne pune în fața unor întrebări fundamentale. Cum putem continua să susținem necesitatea de a le da celor „direct interesați” dreptul de a se exprima, când în realitate, a fi interesat nu e sinonim cu a avea dreptate. Nu e suficient să te identifice ca „femeie”

pentru a avea o clarviziune și o luciditate înnăscută în raport cu un sistem atât de complex și tentacular cum este patriarhatul. Noi, feministele, știm că renașterea feministă este drumul pe care am pornit, este rezultatul unui proces de învățare. Suntem atât de bine condiționate, încât ne supunem în tăcere, fără să conștientizăm cu adevărat violențele pe care le suportăm.

Avem adesea un sentiment straniu, uneori de dezgust, de greață, de disconfort. Dar la început nu ținem cont de această intuiție, o ascundem, refuzăm s-o recunoaștem și să-i acordăm importanța cuvenită. Nu ne-a învățat nimeni, niciodată, să recunoaștem violențele, să facem diferența între ce este normal și ceea ce nu este. Iată de ce în 2018 a fost creat violentometrul, un instrument util pentru a înțelege diferitele grade de violență. Se dovedește a fi relevant pentru mulți oameni, fiindcă parcurgând acest document, realizezi prin ce treci, înțelegi că vocea firavă pe care ai înăbușit-o avea dreptate. Într-un sistem atât de bine rodat cum este patriarhatul, nu-ți dai seama nici că tu ești victima, nici a cui victimă ești. E greu să lupți împotriva a ceva ce nu poți identifica cu precizie și e foarte dur de exprimat în cuvinte. Cum să declari că ești o victimă când niciuna din cele care au vorbit înaintea ta nu au fost crezute?

Și dacă tu nu te consideri o victimă, cum să recunoști altora acest statut? Când suferi în tăcere, când supraviețuiești în pofida tuturor agresiunilor pe care le-ai suferit, ai putea sfârși prin a le cere și celorlalți să facă la fel. Logica e următoarea: „Dacă eu a trebuit să îndur toate astea și am supraviețuit, înseamnă că oricine poate.” Reziliența în fața violenței devine un motiv de mândrie și un argument pentru a refuza să vrei să schimbi sistemul.

Adesea greșim atunci când înfățișăm femeile doar ca pe niște victime. Asta se datorează, în parte, unei prejudecăți sexiste: prin natura lor, femeile sunt inofensive, incapabile de violență,

prin urmare ele nu pot fi decât victime și nu călăi. Și sigur că realitățile nu pot coexista, ești fie victimă, fie călău. Dar de cele mai multe ori suntem în ambele ipostaze. Deopotrivă victimă și călău. Torționarul celorlalți, dar și al tău.

E nevoie să tratăm această chestiune cât mai tranșant și să nu mai lăsăm aceste argumente în seama machiștilor. Să înțelegem de ce și femeile sunt misogine. Să înțelegem cum continuă să susțină un sistem de opresiune și în ce măsură fac parte din el. Trebuie să încercăm să elucidăm cum se explică faptul că o femeie nu este propriul său aliat. Și dacă nu cred în obligația de a-ți „educa” propriul torționar, ceea ce reprezintă încă o violență și face ca victima să fie responsabilizată pentru propria sa nefericire, sunt convinsă că este esențial să dăm dovadă de mai multă răbdare și indulgență față de femeile care au devenit gardienii propriei lor închisori.

PARTEA ÎNTÂI

FEMEILE ȘI REPRODUCEREA SIMBOLICĂ A PATRIARHATULUI

Cum se apără patriarhatul împotriva revoltei supușilor săi? Cum reușește acest sistem bazat pe oprirea tuturor celor care nu aparțin masculinității hegemonice, iar lista e lungă, să-și păstreze poziția? Cum reușește să le facă pe victimele sale să coopereze și să le includă în sistemul de discriminare? Cum face să poată coabita în aceeași persoană victima și torționarul? Dacă patriarhatul este atât de greu de combătut, acest lucru se datorează faptului că își impune forța și resursele împotriva fiecăruia dintre noi. Se bazează pe colaborarea activă a tuturor membrilor săi. Unii dintre ei au tot interesul să colaboreze, beneficiind din plin de sistemul de opresiune patriarhală. Dar, în ceea ce privește pe toți ceilalți oameni care se supun patriarhatului, chiar dacă nu au nimic de câștigat, trebuie să încercăm să înțelegem la ce mecanisme recurge sistemul pentru a-i determina să colaboreze.

ROLUL MAMELOR

În ce mă privește, mama a avut întotdeauna cel mai tipic discurs patriarhal. Îmi spunea că nu pot să ies pe stradă cu o fustă prea scurtă. Încerca să mă acopere cu haine mereu prea lungi ca să nu atrag privirea bărbaților în public. Insista ca, atunci când mă întorceam acasă târziu, să iau neapărat un taxi. Mama a fost deci cea care, în toată perioada adolescenței, mi-a impus regulile implicite ale patriarhatului, m-a inițiat în acest regim al fricii care ne limitează mișcările, ne constrânge gândurile și ne înăbușă revolta. Întotdeauna am respins această presiune maternă, pe care o consideram profund retrogradă, o formă de anihilare a libertății.

Așa că, mult timp, le-am spus în mod repetat tuturor celor din jur că cea mai feministă persoană din casa noastră era tata. De la el am învățat că sunt liberă să merg unde vreau și când vreau. El este cel care mi-a explicat că sunt egală oricărui bărbat, în toate privințele, și că trebuie să-i combat pe cei care susțin contrariul. La noi acasă, modul în care mă îmbrăcam devenea adesea un subiect de ceartă. Pe de o parte, mama susținea că trebuie să țin seama de realitate și să mă adaptez, chiar dacă mi se părea că nu e corect; unele ținute comportau un anumit grad de risc. Ea cunoștea potențialele pericole la care mă expuneam și găsea că e naiv și iresponsabil să încurajeze o tânără să poarte fuste scurte. Pe de alta, tata credea că, dimpotrivă, nu trebuia să mă las pradă fricii și nici să-mi adaptez ținuta, fiindcă asta ar fi dat câștig de cauză patriarhatului. Aflată la mijloc între ei doi, mă simțeam dezorientată între dorința mea de a purta cât mai scurt, ca să-mi apăr dreptul de a mă îmbrăca așa cum vreau, amintirile agresiunilor din trecut și discursurile sexiste care îmi stigmatizau corpul.

Acum, privind în urmă, îmi dau seama că mama acționa ca un mesager al normelor patriarhale de frică să nu am soarta celor care nu respectau regulile jocului. Învățase să supraviețuiască, să evite să atragă atenția ca să nu sufere represaliile violente ale sistemului. Înaintea mamei mele, bunica fusese nevoită să-i transmită aceste reguli nescrise, iar acum mama mi le împărtășea mie. Tata, care nu fusese niciodată supus acestei opresiuni, nu putea să înțeleagă pericolele la care, în opinia mamei, m-aș fi expus. Nu trăise niciodată pe pielea lui această frică transmisă din generație în generație care ne domină corpul și ne modelează felul de a gândi. Această moștenire neîntreruptă a sistemului patriarhal le transformă pe mame în principalii mesageri ai codului de conduită.

Fără să-și dea seama și crezând că astfel mă menajează împotriva violențelor patriarhale, mama a fost sursa viziunii mele asupra lumii, care era construită pe diferențele de gen. Ea a reprezentat principala figură de autoritate a patriarhatului. A fost primul ghid care mi-a impus aceste reguli crezând că mă apără de violența sistemului. Ca într-o profeție care se întoarce împotriva ei însăși, dorind să mă protejeze, mama m-a condiționat să mă ignor pe mine însămi și să sufăr.

Binecuvântarea de a avea un fiu, blestemul de a avea o fiică

Rolul central al mamelor în procesul de transmitere a concepțiilor din generație în generație se explică în special prin faptul că, din punct de vedere istoric și social, ele sunt considerate principalele – și singurele – responsabile de copilul lor. Spre deosebire de bărbați, în mentalul colectiv femeile sunt intim legate de copiii lor. Ei nu pot trăi fără ele și invers. Această responsabi-

litate este impusă încă dinainte de nașterea copilului. Multă vreme ele au fost singurele vinovate de infertilitatea cuplului sau dacă nășteau fete. Așa cum explică Camille Lacoste-Dujardin în cartea sa *Des mères contre les femmes* („Mame împotriva femeilor”), a existat o perioadă în care „o femeie care năștea doar fete putea fi repudiată la fel ca o femeie sterilă¹”. A avea doar fete însemna să nu ai un copil într-un sistem în care asigurarea continuității și transmiterea moștenirii genetice erau mai importante decât orice altceva. Deci cu atât mai mult trebuia ca educația fiicelor să fie ireproșabilă, ca să nu atragă mânia patriarhilor deja enervați de existența lor. Cu toate acestea, nici să ai „băieți” nu era neapărat o ușurare, dacă aceștia nu se încadrau în tiparele masculinității patriarhale. Dacă feminitatea este clar delimitată, la fel este și masculinitatea, iar între cele două trebuie să existe o distincție clară. Dacă băiatul nu este suficient de masculin, dacă nu este atras (doar) de fete, dacă „fiul” se dovedește a fi în realitate o fiică, mama va trebui să dea socoteală în fața gardianului masculinității: tatăl.

Deși patriarhul este autoritatea care va decide dacă „fiii” săi se conformează tiparelor masculinității și va veghea ca „aceștia” să corespundă întru totul normelor patriarhale pentru a-i asigura lui continuitatea genealogică, mamei i se va reproșa că a făcut din „fiul” său o femeie.

Ceea ce rămâne sancționabil este, desigur, feminitatea. O fetiță care ia parte la jocurile băieților nu va fi muștrată într-o manieră atât de agresivă ca un băiat atras de jucării pentru fete sau ca o fetiță transgender care respinge mărcile masculinității.

¹ Camille Lacoste-Dujardin, *Des mères contre les femmes: maternité et patriarcat au Maghreb* („Mame împotriva femeilor: maternitate și patriarhat în Maghreb”), La Découverte, 1996, p. 69.